

ТУТ ВЧАТЬ КРАСНОМОВНОМУ Й КОРИСНОМУ

Гостини на кафедрі культурології та історії

У Полтавському університеті споживчої кооперації України роблять багато для того, аби із стін одного з найбільш рейтингових вишів країни виходили всебічно підготовлені випускники. Щоби вони не лише володіли ґрунтовними економічними знаннями, а й вміли до ладу, грамотно написати діловий папір, звіт чи наукову роботу. Щоб були обізнаними з новинками української художньої літератури, з класичним і естрадним мистецтвом, живописом. Щоби, скажімо, не плутали двох Мікеланджело — Буанаротті й Караваджо, що недавно сталося навіть з працівниками Міністерства культури, які коментували на одному з наших телеканалів крадіжку полотна Караваджо в Одеському музеї.

Впевненість у тому, що саме таких класних фахівців готують тут, у мене з'явилася після спілкування зі студентами (кілька з них показали свої вірші, що, гадаю, незабаром з'являться в нашій газеті в рубриці "Творчість наших читачів"), керівництвом університету, зокрема ректором, цікавим істориком і доктором наук Олексієм Нестулею, а головне — після відвідин кафедри культурології та історії, викладачі якої саме й дбають про належний культурно-духовний тонус у цьому закладі. Те, чого не дозволяє звужена програма з гуманітарних дисциплін, компенсується цілим комплексом заходів у позалекційний час.

Під час гостин на цій кафедрі (після лекцій в її "офісі" зібралися провідні викладачі на чолі з завідувачем) я мав розмову з кожним. Тож подаємо, так би мовити, стислий колективний портрет кафедри культурології та історії ПУСКУ вустами самих викладачів

Віктор СТРЕЛЬНИКОВ,
Завідувач кафедри,
професор:

— Передовсім скажу, що нашу кафедру було створено в жовтні 2004 року шляхом злиття кафедр історії та кооперативного руху і культурології, проте літопис свій ведемо з 1991 року, коли відкрили кафедру історії. Ось у мене в руках список найвизначніших подій впродовж цих сімнадцяти років. Приміром, з 1991 року почали викладати новий курс "історія України"; 1996-го в університеті створено Раду з гуманітарної освіти, яку очолила тодішня завідувачка кафедри, доцент Світлана Петренко; 1999-го наші викладачі взяли участь у підготовці міжвузівської науково-теоретичної конференції до 1100-річчя з часу першого поселення та 825-річчя літописної згадки про Полтаву і круглого столу, присвяченому Полтавській битві очима сучасних українських і шведських істориків; 2002-го почав діяти створений нами студентський клуб "Берегиня"; 2004-го відкрито музей ПУСКУ на базі матеріалів, зібраних нашими викладачами; 2006-го проведено низку заходів з приводу 80-річчя від дня трагічної загибелі Симона Петлюри; цього ж року студентська театральна студія "Рандеву" під керівництвом старшого викладача Світлани Завалій виступала з благодійними виставами у навчальних та дитячих закладах області...

Цей перелік можна продовжувати, адже наша робота багатогранна — це і викладання, і науково-дослідна, і виховна діяльність.

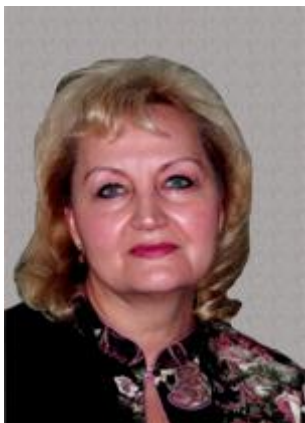
—А взагалі, Вікторе Юрійовичу, економіка (а ваш заклад готує фахівців саме для цієї галузі) належить до гуманітарної сфери. Тому роль вашої кафедри в навчальному процесі важко переоцінити.

—Так, ми готуємо не роботів і не гвинтиків у цій сфері, а сучасних людей із всебічною підготовкою. Достатньо сказати, що в університеті маємо сім кафедр гуманітарного профілю, зокрема й економічної теорії. У нас же чотири

напрями: історія, українська мова, культурологія (етика, естетика) і педагогіка та психологія. Працює шістнадцять викладачів (по чотири на кожен напрям) і два лаборанти. Я завідувачем лише рік, а доти кафедру очолювала Світлана Михайлівна Петренко.

—А як узагалі складалася ваша викладацька доля?

Закінчив історичний факультет Полтавського педінституту імені В.Короленка. Працював на освітянській ниві, в адміністративних органах, інституті післядипломної освіти педагогічних працівників. У ПУСКУ — з 1999 року. Торік в інституті педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України захистив докторську дисертацію на тему "Теоретичні заклади проектування професійно орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економік

Світлана ПЕТРЕНКО,

професор:

— Я прийшла сюди працювати асистентом 1980 року, потім навчалася в аспірантурі Київського держуніверситету імені Тараса Шевченка, захистила кандидатську дисертацію, повернулася до Полтави й очолила кафедру, про яку вже йшла мова. На мій погляд, нині наша кафедра є універсальною, оскільки ми не лише переймаємося гуманітаризацією та гуманізацією навчального процесу, а й сприяємо формуванню в студентах особистостей. Як мовиться, якщо не ми, то хто ж? Адже важливо, щоб людина була не лише озброєна знаннями спеціальних наук, а й при цьому була порядним, чесним менеджером, добрим керівником і всебічно розвиненою людиною. Окрім викладання обов'язкових дисциплін, ведемо наукові гуртки, де студенти працюють над дослідженнями проблем з історії України, козацтва, рідного краю. Потім вони виступають на міжвузівських наукових конференціях. Кращі з робіт можуть бути видані у збірниках, що

неабияк заохочує. Теми — найрізноманітніші. Це і 1100-ліття з часу заснування міста Полтави, і голодомор в Україні 1932-1933 років, і видатні постаті української історії. Також організуємо зустрічі з ветеранами війни і праці, з науковцями, митцями і письменниками. Цікавими є загальноуніверситетські заходи "Міс гуманітарних наук", "Найрозумніший студент ПУСКУ" й інші.

— За якими підручниками, за якою концепцією у вас викладають, скажімо, історію України?

Нині ми переживаємо період деідеологізації історії. Адже раніше її викладання було підпорядковане одній комуністичній ідеології. Зараз маємо можливість використовувати точки зору різних вітчизняних і зарубіжних істориків, і це нормально. Бо в усіх європейських державах історію завжди так викладали, там завжди користувалися альтернативними підручниками. Нині, наприклад, маємо десь 27 підручників історії України. А завдання викладача — все сконцентрувати, проаналізувати й донести до студентів. Ми на тій основі розробили свої посібники, і не лише з історії, а й з інших дисциплін.

ЗЕНКОВА ЛЮДМИЛА, доцент:

— Одну із найтрагічніших сторінок в історії України — голодомор 1932-1933 років — ми почали вивчати ще п'ять років тому, коли на рівні держави про це мало йшлося. Студенти самі зустрічаються зі свідками голодомору, записують розповіді й подають нам у вигляді стенограм, знімків, записів на плівку. Щоби підтвердити вірогідність свідчень, записаних саме тим чи іншим студентом, наприкінці свідок зазначає: "З моїх слів записано вірно" й розписується. Таким чином привчаємо до самостійності досліджень, щоб це не було переписуванням з книжок, брошур чи інтернету. Зважте, що всі викладачі нашої кафедри викладають здебільшого для першокурсників,

тож на нас лягає чимала відповідальність у плані перетворення колишніх випускників середньої школи чи середнього спеціального закладу на справжніх студентів університету.

Окрім цього, досліджуємо тему Великої Вітчизняної війни, студенти також готують нариси з історії сіл, селищ і міст України. Здебільшого тих, де вони народилися. До речі, викладачі нашої кафедри підготували ще й путівник по Полтаві. А наш викладач Тетяна Володимирівна Оніпко вважається однією із кращих екскурсоводів у місті, популяризує не лише Полтаву, а й область.

ОНІПКО ТЕТЯНА,

доцент:

— Навчання для наших першокурсників починається з відвідин університетського музею. Він — дітище нашої кафедри, експонати до якого збиралися не один рік. А я в університеті працюю із 1983 року, досліджую й викладаю історію України й історію споживчої кооперації. За дорученням ректорату у складі групи наших викладачів готую до випуску двотомник, присвячений історії Укоопспілки. Окрім нашого музею, організуємо екскурсії для першокурсників до Полтавського краєзнавчого, історії Полтавської битви, до картинної галереї, музеїв Івана Котляревського, Панаса Мирного... У Полтаві є де побувати і що подивитися, тож юнаки та дівчата не повинні обмежуватися стінами університету. Влаштуємо й виїзні екскурсії, приміром, до Диканьки, Опішні, Гоголевого. Ректорат мене й колег за лучає для проведення екскурсій для учасників різноманітних конференцій, слухачів курсів підвищення кваліфікації системи споживчої кооперації, для викладачів технікумів і коледжів України.

До навчально-виховної роботи залучаємо місцевих істориків, як от кандидата наук Віру Никанорівну Жук, котра видала дослідження з історії України й Полтавщини. Та й самі студенти вподобали краєзнавчу тематику, є їхні цікаві дослідження про родину Кочубеїв, Симона Петлюру, Марію Башкирцеву. До речі, із залученням англійських, німецьких і французьких джерел, оскільки в нас на спеціалізації "менеджмент зовнішньоекономічної діяльності" студенти поглиблено вивчають іноземні мови.

- А чи траплялися випадки, коли ви настільки захопили своїх студентів історією й краєзнавством, що вони навіть забажали змінити свій фах?

— Так, ось вам приклад. Валерій Молтусов отримав диплом за спеціальністю "економіка торгівлі", але, захопившись історією, згодом ще й заочно закінчив історичний факультет педінституту, захистив кандидатську дисертацію з історії Полтавської битви, їздив збирати матеріал до Швеції, і зараз працює доцентом Полтавського університету.

Надія БОБУХ,

доцент:

— Викладачі філологічної секції нашої кафедри переймаються навчальною дисципліною "українська мова за професійним спрямуванням". Цей курс вивчають студенти першого курсу впродовж одного семестру.

—Це ж дуже мало!

Ми теж вважаємо, що це замало. До того ж, — лише практичний курс, лекційного немає. Починаємо з походження української мови, потім переходимо до стилів мови, виокремлюємо науковий і офіційно-діловий. Кілька занять присвячуємо вивченню документів — інформаційно-довідкових, особистих (резюме, автобіографія, заява). Загалом на цю дисципліну передбачено 144 години: 36 аудиторних, решта — на самостійне опрацювання,

із впровадженням кредитно-модульної системи навчання передбачено дуже великий обсяг самостійної роботи. Для студентів розроблено курс з української мови в електронному варіанті, де, окрім теоретичного матеріалу, подано практичні й завдання креативного спрямування. Останні передбачають виявлення в студента творчої індивідуальності. Приміром, написати есей про себе чи етюд про осінь, або подивившись телепередачу, зробити її виклад на папері. Передбачено й дискусії, взаємне рецензування текстів тощо. Окрім цього, в нас діє науковий гурток "Лінгвісти-кум", на засіданнях якого розглядаємо такі теми як етикет, побут українців. До нього залучено студентів, які пишуть наукові роботи. У нас є певні досягнення. Ось у мене в руках грамота, якою нагороджено учасницю другого туру Всеукраїнської олімпіади з української мови, нашу студентку Марію Галак за вдале укладання листа. Щодо мене, то я викладаю тут третій рік, а до цього працювала заступником декана факультету журналістики і телемистецтва Київського міжнародного університету. А тепер переїхала до Полтави.

Світлана ЗАВАЛІЙ, старший викладач:

— До сказаного Надією Миколаївною додаю, що на початку нашої незалежності, у дев'яності роки, українська мова в нас вивчалася ширше — 144 аудиторних години впродовж двох семестрів (зараз лише 36), був державний іспит. Зараз він теж є, але тепер треба набрати загальну кількість балів: 60 під час занять і максимально 40 — під час екзамену. Я працюю в університеті з 1994-го, і щороку грамотність студентів знижується.

—А вступний іспит з української мови хіба не складають?

—Складають. У дев'яності роки це був твір, потім замінили диктантом; а

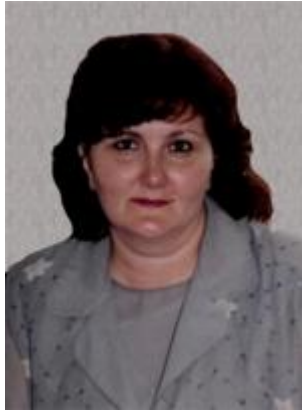
тепер — за результатами зовнішнього тестування. Відчувається, що нині середня школа почала давати гірші знання з української мови. На першому практичному занятті пропонуємо для першокурсників словниковий диктант із 30 слів, що включає і правопис префіксів та суфіксів, і велику літеру, тобто всі орфограми, і якщо група з 28 чоловік, то лише трое-четверо з них здатні написати на оцінку. Решта робить по десять-два-надцять помилок у тридцяти словах. Однак на останньому занятті курсу з української мови маємо набагато кращі результати. Студенти змушені багато працювати над собою. В нас вони — вихідці і з сіл, і з міст, зі східної, південної України, але здебільшого спілкуються українською мовою, і не з примусу. Бо вже зростає покоління незалежної України.

—Щоб добре оволодіти мовою, треба багато читати художньої літератури. Як ви залучаєте студентів до красного письменства?

—А ми до цього підійшли, як мовиться, творчо. Студенти не лише читають, а й виконують ролі у виставах за п'єсами українських класиків. 1995 року з ініціативи кафедри було створено студентський театр "Рандеву", а вже наступного ним було поставлено славнозвісну "За двома зайцями" М.Старицького. З нагоди 10-річчя театру обласне управління культури присвоїло "Рандеву" звання самодіяльного народного зразкового колективу. Через нього пройшли сотні наших вихованців, які осягали таїни рідного слова через сценічне мистецтво.

—А що вони все-таки читають?

Недавно студенти мені подарували збірку вибраних творів Юрія Андруховича, тож приблизно третина з них захоплюється сучасною постмодерністською літературою. Не оминають і класику

Ірина ТОДОРОВА,

доцент:

— Вивчення психології в університеті почалося 1991 року, і я стала першим викладачем цієї дисципліни. Зараз нас на кафедрі вже чотири, зокрема й завідувач Віктор Юрійович Стрельников з цього року почав викладати курс психології й педагогіки. Читаємо його також на першому курсі впродовж одного семестру. Окрім цього на п'ятому для магістрів викладаємо педагогіку й психологію, зорієнтовану на підготовку до майбутньої педагогічної діяльності. Практичне застосування набутих знань студентами втілюється, приміром, у проведенні в ПУСКУ Міжнародного дня толерантності, запровадженого ООН 16 листопада 1995 року. Наші вихованці розповсюджують листівки, в яких іде мова про толерантність, беруть участь у конкурсі творчих робіт на кращий плакат, готують доповіді на наукову конференцію. Також проводяться тестування для визначення рівня власної толерантності та семі-нари-тренінги "Вчимося жити разом у гуртожитку".

Оскільки психологію спрямовано й на розв'язання певних особистих проблем людини, то ми на кафедрі запровадили для студентів безплатні консультації психолога. До мене часто звертаються з різних питань — кохання чи розлучення, взаємин із батьками, з чоловіком і дружиною й навпаки. Діти першого чи другого року навчання відчують і неабиякі проблеми з адаптацією в університеті, загалом у великому місті, якщо студент приїхав із села чи райцентру. І всім намагаємося допомогти.

Олександр МЕЛЬНИКОВ,

доцент:

— Наш комплексний курс, який називається культурологія, етика й естетика, читається на першому чи другому курсах, а на старших ще окремо — історія культури, етика й естетика. Намагаємося подавати теоретичні знання, пов'язуючи їх із практикою. Годин у нас, як і в філологів та психологів, дуже мало, тож основна увага — самостійному вивченню предмета. Проте ці світоглядні дисципліни для сучасних студентів дуже важливі. Тим паче, що до нас приходять випускники шкіл часто без щонайменшого уявлення про процеси у сучасній культурі, про історію світового мистецтва.

—А за якими джерелами вивчають студенти ці дисципліни?

—В основному за підручниками, яких нині дуже багато. Починаючи з 2002 року в Україні кожен провідний вищий навчальний заклад випускає свої підручники з етики, естетики, культурології. В нас теж нині запроваджено, аби кожен викладач підготував методичний посібник для роботи із студентами, до того ж — в електронному вигляді, що дуже зручно. Я спеціалізуюся на західній культурі, ключові теми — антична культура, Ренесанс тощо. Буду відвертим: "розкрити", зацікавити студентів попервах дуже важко, але згодом вони починають виявляти інтерес — відвідують гуртки, пишуть наукові роботи. Важливо, що практично за всіма предметами, що їх ми викладаємо в університеті, студенти мають складати іспити. Це неабияк стимулює й дисциплінує.

* * *

А логічним завершенням цих відвідин стала екскурсія до університетського музею, яку провела Тетяна Володимирівна Оніпко. "Вісті..." докладно розповідали про цей важливий структурний підрозділ ПУСКУ (див. публікацію Юрія Маріна "Поки бережемо пам'ять, пам'ять

береже нас" в номері за 3 липня ц.р.), а мене особисто вразила тематика представлених тут студентських наукових робіт з історії: це і життя та діяльність останнього гетьмана України Кирила Розумовського, і розвінчання утвердженої комуністичною пропагандою тези про те, що нібито Симон Петлюра був ініціатором єврейських погромів в Україні, і доля славного полтавця Юрія Кондратюка (Шаргея). Усе це — плоди праці кафедри культурології та історії, що її, звісно ж, широко представлено в експозиції музею.

Олександр БАЛАБКО